

Fokus

FyensStiftstidende Søndag 11. september 2011

10 år efter

■ Newyorkerne arbejder stadig på at genrejse sig selv og deres by efter historiens største terrorangreb. Fyens Stiftstidende har besøgt metropolen og talt med indbyggerne om livet før og efter 11. september 2001

Prolog

Af Simon Staun
sim@fyens.dk

Dagen der ændrede verden

Der er to dage i mit liv, der står så klart, at jeg nærmest kan gengive dem minut for minut. Den dag mit første barn blev født og den 11. september 2001, hvor World Trade Center i New York blev angrebet.

Min far fortæller indimellem, at der fra hele hans barndom og ungdom er én dag, der skilder sig ud fra mængden. Den dag John F. Kennedy blev skudt i Dallas i 1963.

Da jeg så fly nummer to ramme det andet tårn, tror jeg, at jeg havde det på samme måde som min far, da han så riffelprojektilet bore sig gennem den 35. amerikanske præsidents ansigt.

Jeg tror, de fleste danskeres liv og syn på verden ændrede sig efter 11. september 2001. Derfor tænkte jeg, at det i forbindelse med 10-årsdagen kunne være interessant at tale med de mennesker, der oplevede angrebet på tæt hold: Newyorkerne.

En ufattelig broget flok af mennesker. Det er den eneste by i hele verden, hvor samtlige nationaliteter og religioner er repræsenteret. Det mærker og ser man tydeligt, når man går fra Harlem på det nordlige Manhattan gennem Central Park ned til Chelsea, Soho, Greenwich, China Town, Little Italy og videre ned mod downtown og Ground Zero.

Sammen med fotograf Carsten Bundgaard tog jeg til New York for at finde lokale, der var villige til at berette om, hvad 11. september 2001 har betydet for deres liv.

Vi mødte mange, der stadig var for påvirkede til at tale om begivenhederne. Folk, hvis plagede ansigtsudtryk med det samme fortalte os, at familimedlemmer eller nære venner var blandt de 3000, som omkom.

Fælles for hovedparten af dem, der ville tale med os, var, at de sagde: "Vi er kommet videre. Vi kan ikke hænge fast i fortiden. Med guds hjælp kan man klare alt, og newyorkerne er de hårdeste i hele verden at knække. De rejser sig altid igen, uanset hvad man gør ved dem". ■

Med guds hjælp kan man klare alt, og newyorkerne er de hårdeste i hele verden at knække. De rejser sig altid igen, uanset hvad man gør ved dem". ■

Fokus

Redaktion:
Ansvarshavende redaktør:
Per Westergård

Fokusredaktør:
Peter Rasmussen,
65 45 51 87, pr@fyens.dk

Af Simon Staun
Foto: Carsten Bundgaard
Design/Layout: Ida Simmeltholt
sim@fyens.dk, cabu@fyens.dk, ids@fyens.dk

Ground Zero, One World Trade Center

Ground Zero, John Franco, 53 år, bygningsarbejder

Latteren forsvandt i New York

↑ Da John Franco sad skrækslagen hjemme i sin sofa på Manhattan og fulgte begivenhederne 11. september, tænkte han med stor sandsynlighed lidt anderledes end hovedparten af sine landsmænd.

- Jeg har en baggrund som bygningsarbejder, og det første, jeg tænkte på, var selve bygningerne. Hvordan kunne de kollapse? Jeg tror, jeg var i en tilstand af fornægtelse og mistro, og det tog mig nok et par dage, før det rigtig gik op for mig, hvad der var sket, fortæller John Franco, der forestiller sig, at mange ville kalde hans reaktion for "mærkelig".

I lang tid efter angrebet undgik han at nærme sig Ground Zero.

- Da jeg endelig vovede mig derned, gik det for alvor op for mig, hvordan byen havde

”Jeg har en baggrund som bygningsarbejder, og det første, jeg tænkte på, var selve bygningerne. Hvordan kunne de kollapse?”

John Franco, om tankerne efter angrebet

ændret sig. Jeg oplevede synet og ikke mindst den lugt, der var i Battery Park lige ved siden af Ground Zero. Jeg fortalte mig selv, det var lugten af smeltet stål, men hvem ved, spørger John Franco.

Han oplevede også på andre måder New York som en forandret by.

- Det var som om, lydene i byen var fortættede og dæmpede. Det virkede som om, selv børnene i parken kunne mærke, at stemningen var en helt anden. Der var ingen latter, og man kunne se folk på gaden, der ud af det blå brød grædende sammen. Det er en begivenhed, der har redefineret, hvad det vil sige at være newyorker og amerikaner, forklarer John Franco.

Nogle dage efter angrebet var han med sin

lille søn nede ved Trinity Church, kirken der ligger tættest på Ground Zero.

- Der kunne vi se folk samle sig foran kirken for at dele deres historier og sætte billeder op af de savnede. De fleste havde opgivet håbet, men nogle var stadig i en tilstand af fornægtelse. Det var meget overvældende, siger John Franco.

I dag står han og betragter Ground Zero, fordi han føler sig draget af stedet.

- Derudover ville jeg også gerne se, hvor langt de var kommet med de forskellige bygninger. Det er nok bare bygningsarbejderen i mig, konstaterer John Franco. ■

Et bæredygtigt tårn på vej op

← One World Trade Center, tidligere kendt under navnet Freedom Tower, bliver hovedtårnet i det nye World Trade Center-kompleks, som erstatter tvillingetårnene, der blev tilintetgjort den 11. september 2001.

Tårnet bliver med 541 meter (1776 fod) en af verdens højeste bygninger kun overgået af Burj Khalifa i Dubai samt CN Tower i Toronto, Canada. Højden på 1776 fod er valgt, fordi den symboliserer den amerikanske uafhængighed fra Storbritannien i 1776.

Tårnet er designet af David M. Childs fra Skidmore, Owings & Merrill og blev påbegyndt den 27. april 2006. Det forventes at stå færdigt i 2013.

One World Trade Center, der blot kaldes Tårn I er placeret der, hvor World Trade Center 6 lå i den nordøstlige del af World Trade Center-pladsen på det sydlige Manhattan.

Byggeriet blev indledt af Silverstein Properties, men er overtaget af Port Authority of New York and New Jersey.

Bygningens offentligt tilgængelige lobby får 69 etager kontorer over sig samt observationsdæk. Alt sammen udført med tanke på miljøet. Byggematerialer er genbrugt, og hovedparten

”Tårnet er designet af David M. Childs fra Skidmore, Owings & Merrill. Det forventes at stå færdigt i 2013.”

af energien skal være vedvarende. Desuden genbruges regnvand.

Tårn 1 får nye, avancerede rednings- og evakueringsystemer, der lever op til de skrappe krav, der gælder for bygninger i New York.

Således er der ekstra bredde og solide trapper, så brandvæsenet har optimale arbejdsvilkår, der er biokemiske filtre og betonsikrede sprinklere, og alle udgange er designet, så evakuering kan foregå så let som muligt.

"Sikker, bæredygtigt og kunstnerisk dynamisk" omtales tårnet af dens bygherrer. Må det stå lykkeligt i mange herrens år. ■

Ground Zero, Salah Muhammed, 50 år, pølsemand

Trygheden er vendt tilbage

← Pølsemanden Salah Muhammed befandt sig tæt på de to gigantiske tårne om morgenen den 11. september. Først troede han, der var tale om en stor brand, men da de styrtede i grus, vidste han godt, det ikke var tilfældet. Han havde flere venner, der arbejdede i World Trade Center, hvilket skræmte ham. Men han var ikke selv bange.

- Muslimer er aldrig bange, påpeger Salah Muhammed, der flyttede til New York i 1996 fra Egypten.

Selv om han er muslim, har han intet imod at sælge polser bestående af svinekod. Så længe kunderne køber dem, kunne de bestå af kænguru-kød for hans vedkommende.

” Jeg spekulerer faktisk ikke længere så meget over, at det var dér, de to tårne stod, og 3000 mennesker døde. I dag er der jo ingen problemer, alle er glade, og her er trygt at opholde sig.

Salah Muhammed, om i dag.

Lige siden World Trade Center blev til Ground Zero, har han stået på sit faste hjørne og solgt hotdogs og læskedrikke til de mange hårdtarbejdende bygningsarbejdere samt horderne af turister, der gør byggepladsen til den mest besøgte på kloden.

Salah Muhammed har hørt om muslimer, der blev chikaneret og folte sig truet efter 11. september-angrebene. Selv har han aldrig oplevet racisme, og hans mange egyptiske bekendte, der primært bor i bydelene Astoria og Queens, har heller aldrig været brændemærket på grund af deres religion.

Salah Muhammed bor i New Jersey og tager turen ind til Ground Zero hver morgen. Han har efterhånden vænnet sig til at arbejde et sted, der har en stor betydning for mange mennesker og er blevet én af de mest omtalte lokaliteter i amerikansk historie.

- Jeg spekulerer faktisk ikke længere så meget over, at det var der, de to tårne stod, og 3000 mennesker døde. I dag er der jo ingen problemer, alle er glade, og her er trygt at opholde sig. Hvorfor skulle jeg så tænke tilbage på tragedien? Det får jeg jo ikke noget godt ud af, siger Salah Muhammed. ■

Chelsea, Alan Burke, 62 år, arbejdsløs

Tror stadig på systemet

↑ Alan Burke sad fængslet, da World Trade Center blev angrebet. Han befandt sig i ét af New Yorks mange fængsler og troede, det var en lodret løgn, da de indsatte fik at vide, at byen var under angreb.

- Jeg fattede ikke, det var sket i virkeligheden. Først, da vi fik lov at følge det live i tv, indså jeg, at det passede. Jeg blev skræmt fra vid og sans og fik det fysisk dårligt. Derefter fik jeg lov at ringe til familie og venner, der arbejdede i området. De var heldigvis alle sluppet med livet i behold, fortæller Alan Burke.

Han kender flere, der omkom 11. september 2001. Men det er især én af hans naboer fra

bydelen Chelsea, han tænker på med stor sorg.

- Det var en særegen ung kvinde, hvis bror stadig er min ven. Hun arbejdede i World Trade Center og slap ikke ud. Det gør stadig ondt at tænke på, siger Alan Burke.

Et par år efter angrebet kom han ud af fængslet. Han fornemmede, at newyorkerne var kommet videre.

- De stolede på, at myndighederne, politiet, brandmændene og dem, der skal forhindre, at det sker igen, gør et godt stykke arbejde. Selv om jeg har været fængslet, er min tiltro til det amerikanske system stor. Men derfor kan det godt undre mig, at man kunne ramme os lige

” Jeg nægter simpelthen at tro på, at nogen kan lave et terrorangreb, der bliver lige så omfattende. Men vi ved det ikke.

Alan Burke, om fremtiden

midt i New York, når vi praler af at have det bedste forsvar, den bedste sikkerhed og den største hær i verden, fortæller Alan Burke.

Han er dog sikker på, at det aldrig kommer til at ske igen.

- Overalt, hvor man færdes i New York, er der et stort opbud af politi og sikkerhedsfolk. Jeg nægter simpelthen at tro på, at nogen kan lave et terrorangreb, der bliver lige så omfattende. Men vi ved det ikke. Det kan ingen jo vide. Men derfor kan man jo sagtens bede til, det ikke sker. ■

En tragisk øjenåbner

→ Irske Colm McKeever var nærmest vant til terror, da han som 17-årig i 1986 flyttede fra Irland til USA. Han mindedes tydeligt, hvordan svært bevæbnede soldater tog imod, når man krydsede grænsen mellem Nordirland og Irland. Han havde næsten vænnet sig til, at der med jævne mellemrum sprang en bilbombe eller var et attentat, da han var barn. Han var nærmest blevet immun. Men han havde alligevel aldrig forventet, det ville ske i hans nye hjemland.

- Jeg var på vej på arbejde, da jeg fra min bil kunne se det ene tårn brænde. Da jeg nåede frem til staldene, hvor alle vores heste står, var det andet tårn ramt. Alle mine naive tanker om en almindelig brand blev gjort til skamme, fortæller Colm McKeever.

Hestene forblev i stalden, og han gik sam-

” Da jeg nåede frem til staldene, hvor alle vores heste stod, var det andet tårn ramt. Alle mine naive tanker om en almindelig brand blev gjort til skamme

Colm McKeever, om 11. september

men med flere af sine irske kolleger hen til en bar, hvor de kunne se det hele på tv.

- Vi sad og så på de samme billeder som resten af verden. Forskellen var bare, at nogle af de mange tusinde mennesker, der flygtede fra downtown, endte på vores bar, hvor de sad og hostede støvet ud af lungerne og fik plejet deres sår. De historier, de fortalte, var ganske forfærdelige, husker Colm McKeever.

Efter at have boet 25 år i New York, var det første gang, han oplevede, at man for alvor så hinanden i øjnene.

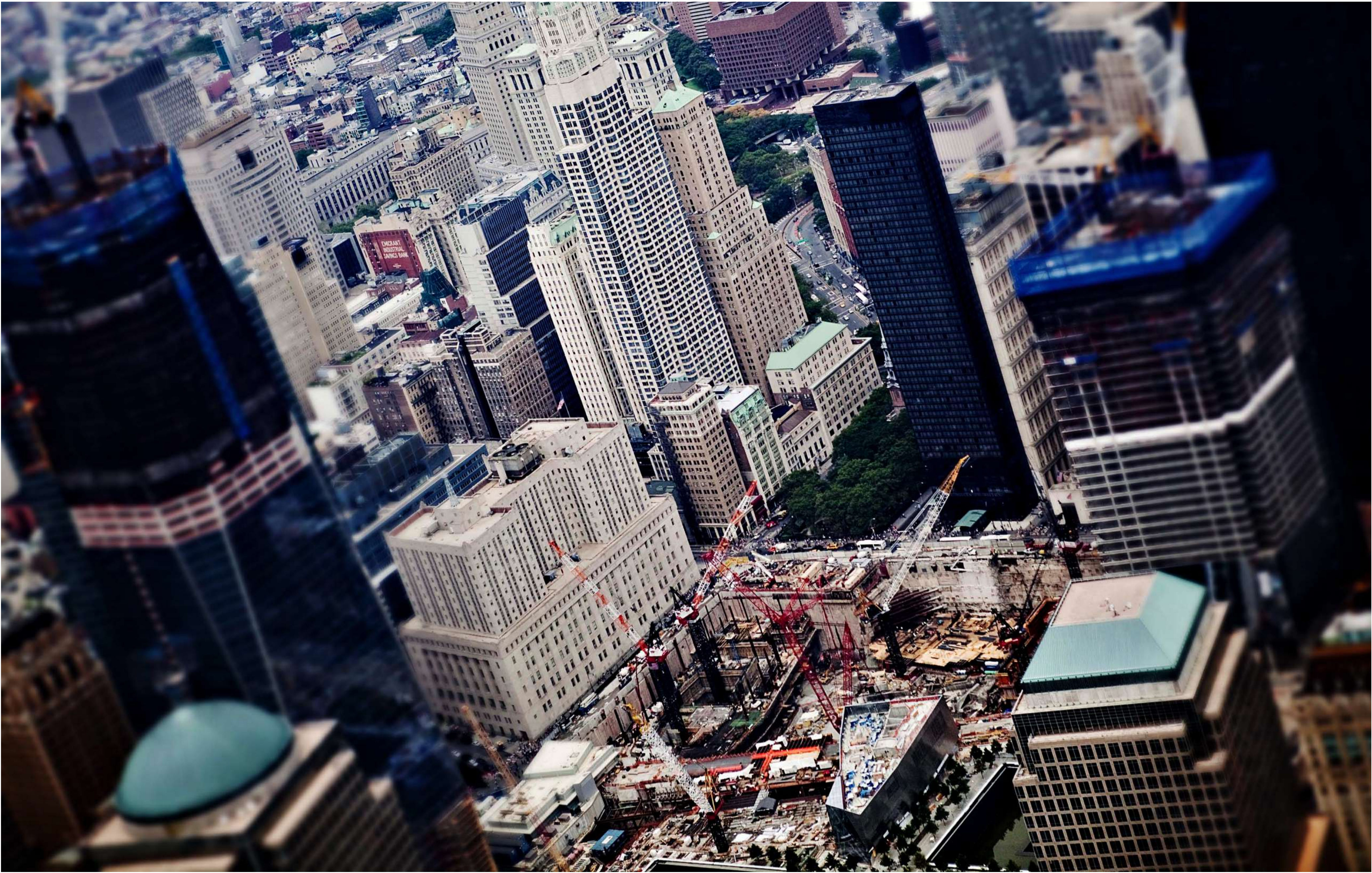
- Newyorkerne har altid været så hårde i filten. Pludselig indså de, hvor skrøbelige vi alle sammen er. Hvor meget vi har brug for hinanden. Det var i den grad en øjenåbner, uanset hvor tragisk baggrunden måtte være, fortæller Colm McKeever.

Som ansat i turistbranchen gik der lang tid, før han var tilbage på sporet. Inden da havde borgmester Rudy Giuliani ringet og bedt om, at alle kuskene ville begynde at køre igen, så newyorkerne og turisterne kunne se, at der stadig var liv i byen.

- Det gjaldt om at holde gang i turistattraktionerne og restauranterne. Folk fra hele verden var ekstremt generose den første tid, hvilket vi aldrig glemmer. Men den altoverskyggende påvirkning efter 11. september for mit vedkommende er, at jeg nu har set, hvor hurtigt kontakten kan slukkes. Fra det ene sekund til det andet kan vi blive revet væk herfra. Det gør mig gladere for livet, selv om det tog en uventet retning. ■

Central Park, Colm McKeever, 42 år, kusk

Chelsea, **Frankie Santiago**, 50 år, avissælger

Det var guds vilje

← Hvis ikke allerede den dengang 44-årige Frankie Santiago havde fået en blodprop, ville angrebet på de to tårne på Manhattan med stor sikkerhed have resulteret i det.

Men nu lå han allerede indlagt efter en blodprop og forsøgte at komme til hæfterne på et sygehus på det nordlige Manhattan. Han lå som de fleste andre patienter og surfede på stuerne fjernsyn, da noget fangede hans opmærksomhed. Et fly, der var fløjet ind i det ene tårn ved World Trade Center.

- Det lignede en ulykke, selv om jeg ikke kunne greje, hvordan et fly kunne komme så meget på afveje. Efter kort tid drøner det andet fly så ind i nabotårnet. I det øjeblik vidste jeg, der var tale om terror, fortæller Frankie Santiago. Den store mand kalder sig selv en hård mand, der gennem hele sin opvækst har delt tæv ud og taget imod lige så mange på grund af sin puertoricanske baggrund.

- Jeg har ikke altid været en god fyr. Men jeg har aldrig været typen, der græd. Det ændrede sig, da World Trade Center styrtede sammen. Da græd jeg som en lille dreng, indrømmer Frankie Santiago.

Han kalder 11. september for en sorgens dag, selv om han mener, at det må være en del af guds store plan.

- Gud har en plan med os alle. Det var meningen, at jeg skulle være indlagt netop den dag, og det var meningen, at de 3000 mennesker skulle dø. Det kan virke ubegribeligt, men så længe man tror på, det sker af en grund, kan man kapere det, forklarer Frankie Santiago. ■

Greenwich, **Thubten Ritchen**, 32 år, taxichauffør

Varm velkomst til New York

← Thubten Ritchen rejste som 19-årig fra Tibet til USA. Han satsede på, at den amerikanske drøm var mere interessant for ham end den kinesiske. Men efter halvandet år i New York skulle han møde mere modgang, end han havde forestillet sig i sin vildeste fantasi.

- Jeg arbejdede på en thailandsk restaurant dengang i downtown. Efter angrebet begyndte det at vælte ind med mennesker, der var dækket af støv og blod. Kort tid efter lukkede restauranten og sendte folk hjem.

Thubten Ritchen sad derefter og fulgte beghenhederne på tv. Han indså hurtigt, at han ikke ville komme på arbejde foreløbigt.

- Jeg var ikke bange på grund af angrebet. Kun for at jeg ikke kunne arbejde. Der gik flere måneder, før restauranten åbnede igen. Det var vel at mærke for en brokdel af de kunder, vi havde før. I flere år arbejdede jeg fast 14 timer om dagen syv dage om ugen. Det var en hård tid, fortæller Thubten Ritchen, der droppede restaurationsbranchen og begyndte at køre taxi i stedet for.

I starten var angrebet et stort samtaleemne, når han kørte. Men de senere år, er det ikke noget, man taler om.

- I er faktisk de første, der spørger om det i meget lang tid, konstaterer Thubten Ritchen. 10-årsdagen for tragedien er ikke noget, der påvirker ham synderligt.

- Det betyder ikke noget for mig personligt, selv om det til en vis grad har ændret mit liv, fordi jeg måtte skifte branche og knokle langt hårdere i en periode. ■

Central Park, **Cheryl Simon**, 55 år, hundetræner

Vi var os selv nærmest

→ "Goodmorning America" hed tv-programmet, som Cheryl Simon sad og så, da én af de værste dage i USA's historie begyndte.

- Jeg husker tydeligt, det var en usædvanlig smuk morgen med klart vejr. Da jeg fandt ud af, der var tale om et angreb, tog jeg ned til en veninde. Hun bor i en 50-etagers bygning, hvor vi gik op på taget for at se, hvad der foregik. Men vi var for langt væk. Heldigvis, siger Cheryl Simon.

Hun glemmer aldrig tv-billederne af landsmænd, der hoppede ud i den sikre død fra de to brændende tårne. Eller de mange desperate telefonopkald, der blev afspillet på tv.

- Det var ufatteligt chokerende og paralyserende. Jeg spekulerede på, hvem jeg kendte, der arbejdede downtown og hvad, jeg kunne gøre for at hjælpe. Jeg havde flere til at sove hos mig, da de ikke kunne forlade Manhattan, siger Cheryl Simon.

Selv om Manhattan er en ø på blot 59 km², føles det som at bevæge sig rundt i forskellige lande, når man færdes mellem nord- og sydøen.

- Uptown og downtown er to forskellige verdener. Jeg kunne lige så godt have siddet i Californien og set det. Nu kunne jeg bare genkende reporterne, fordi de var fra de lokale tv-stationer. Det gjorde det også bizart at være så tæt på og alligevel så fjernt fra den ufattelige tragedie, forklarer Cheryl Simon, der tror, at mange amerikanere for første gang fik øjnene op for, at der er en verden uden for USA.

- Vi har altid haft skyklapper på og været os selv nærmest. Det slog os pludselig, hvordan vores land blev opfattet og set på af den øvrige

West Village, **Taso Hatz**, 50 år, caféjer

En forfærdelig blå himmel

→ - Jeg har aldrig set så mange ulykkelige kunder for. Alle græd. Mange af dem var dækket af støv, som var blæst flere kilometer op ad Manhattan. Alle krammede hinanden og forsøgte at trøste. Alle var ekstremt hjælpsomme, hvilket var lyspunkter under den ufattelige tragedie, fortæller Taso Hatz fra sin café Bus Stop i West Village et par kilometer fra Ground Zero.

I flere dage kunne han ikke køre mellem sit hjem og arbejdsplads, da alle broer blev lukket. Da han endelig kom tilbage, var det til en café uden kunder. Samt en udsigt, der var forandret for altid.

- Hvis du kigger derover mod krydset og ser op, kan du se, hvor tårnene var engang. Hver eneste dag i de 16 år, jeg har haft den her café, har jeg stået og kigget på de tårne. Pludselig var de væk. For første gang i mit liv var det forfærdeligt at se en blå himmel, konstaterer Taso Hatz.

Han er stadig oprevet over, at man ikke valgte at genopføre de to tårne, præcis som de var.

- Det ville have været det ultimative signal til alle terrorister. Uanset, hvad I gør, bygger vi det op igen. I stedet får vi nogle helt andre, meget mindre bygninger. Det signalerer måske ikke ligefrem, at terroristerne har vundet, men det andet havde helt klart cementeret, at amerikanerne havde sejret, forklarer Taso Hatz, der flyttede fra Grækenland til New York som 17-årig og føler sig særdeles amerikansk.

Præcis som hans ansatte, der alle har uden-

Chinatown, Joyce Doh, 52 år, massør

Coney Island, Roger Maldini, 60, tivolimedarbejder

Terror er umuligt at stoppe

↑ Jublende børn skrider deres lugter ud i karusellerne bag ved Roger Maldini, der holder en lille pause. Han arbejdede engang i finansbranchen, men er i dag glad for at sikre, at de mange børn og unge mennesker får sig en mindeværdig dag på Coney Island.

Han er opvokset i området omkring Wall Street og havde mange venner og bekendte, der arbejdede netop dér den 11. september 2001.

- De første 24 timer efter angrebet var ekstremt hårde, fordi man ikke kunne få fat på nogen som helst. Uvisheden om, hvordan så mange mennesker var kommet gennem de forfærdelige timer, gjorde ondt, fortæller Roger Maldini.

Han var i chok, første gang han så den nederste del af Manhattan tre måneder senere.

”Ærligt talt, tror jeg ikke, rutinetjek i subwayen forhindrer terror. I er fra Danmark ikke? Bare se, hvad en enkelt mand formåede at gøre i Norge.

Roger Maldini, om den øgede sikkerhed

- Jeg var vant til at tage metroen til World Trade Center og bare betragte de enorme bygninger. Pludselig var de væk, og selv om man havde set det på tv, var det voldsomt at opleve det i virkeligheden. Jeg kan slet ikke forestille mig, hvordan det må have været at være i tårnene eller tæt dem på den 11. september, siger Roger Maldini.

Hans svoger befandt sig om bord på en båd fra Hoboken til Manhattan, da det andet fly ramte. Den vendte om, og han sad ude midt i vandet, da det første tårn kollapsede.

- Det var det mest surrealistiske, han har oplevet helt sit liv. Det forstår man godt. Jeg vil ikke sige, det ændrede mit eget liv drastisk. Men det har ændret mit syn på USA, fordi vi efterfølgende er gået i krig mod Afghanistan og Irak. Det er begge totalt unødvendige kri-

ge, som jeg slet ikke mener, burde være fundet sted. George W. Bush var en skamlet og en skandale som præsident, og desværre betyder politiken og handlingerne fra dengang stadig meget for USA's omdømme rundt om i verden, fortæller Roger Maldini.

Han mener, at den voldsomme sikkerhed kan være belastende ind imellem, når han skal have gennemført sin rygsæk for at køre med New Yorks subway.

- Ærligt talt, tror jeg ikke, rutinetjek i subwayen forhindrer terror. I er fra Danmark ikke? Bare se, hvad en enkelt mand formåede at gøre i Norge for kort tid siden. En sindsygt mand kan ødelægge livet for så mange mennesker. Når man er villig til at ofre sit eget liv for at tage andres, er man stort set umulig at stoppe. ■

Intet er forandret

← Chinatown på Manhattan vokser hurtigere end en teenager med kronisk ædeflap. Engang var bydelen et par enkelte gader med kinesiske grønthandlere og enkelte restauranter. I dag strækker kvarteret sig over så stort et område, at den sydlige del af kvarteret er få blokke fra Ground Zero. Alligevel er det som at træde ind i en parallelverden, der knap har registreret, at USA for første gang siden Pearl Harbor blev angrebet.

- I Chinatown beskæftiger vi os ikke så meget med, hvad der sker uden for kvarteret. Mange mennesker lever hele deres liv her og lærer aldrig et eneste ord på engelsk. Det er

simpelthen ikke nødvendigt. Selvfølgelig ved alle, hvad der sket 11. september, men det er som sådan ikke noget, der har ændret vores dagligdag lige på nær dengang, det stod på, fortæller Joyce Doh, der har boet i New York siden 1997.

Hun rejser tilbage til Kina hvert eneste år, og det er der, hun mærker den største forandring.

- Jeg bruger meget mere tid på sikkerhedstjek end for angrebet. Ellers kan jeg ikke komme på noget, der er ændret i min dagligdag eller her i Chinatown. Jo, måske er økonomien forandret. Den var elendig de første år efter.

Men i dag er den bedre. Den er dog ikke så god som i Kina, så jeg flytter snart tilbage, fortæller Joyce Doh.

En kunde henvender sig til hende på kinesisk. Hun svarer ham og giver ham en prislister over ydelserne på den massageklinik, hun er ansat på.

- Hvis I får ondt i nakken af at tage billeder eller skrive, skal I endelig komme tilbage og få massage. Jeg arbejder her indtil lukketid. Sådan er kinesere. Hårdtarbejdende. Det er derfor vores økonomi er så meget bedre end den amerikanske, understreger Joyce Doh. ■

”I Chinatown beskæftiger vi os ikke så meget med, hvad der sker uden for kvarteret. Mange mennesker lever hele deres liv her.

Joyce Doh, om angrebet

Washington Square Park, **Roya Millard, 31**, informationsmedarbejder

Alt faldt fra hinanden

↑Roya Millard anede intet om angrebet på sin hjemby før tre timer efter. Hun sad til undervisning i et lokale uden mobiltelefoner eller tv og kom først ud til middag, hvor USA ikke var det samme land, som da hun gik ind i klasseværelset.

- Jeg kom ud og så, at flaget var på halvt og tænkte: Nogen må være død! Derefter så jeg et opslag, hvor der stod, at al undervisning var aflyst på grund af tragedien. Så tænkte jeg, det måtte være en virkelig vigtig person, husker Roya Millard.

Derefter kom hun ind i et computerlokale, hvor nogle medstuderende talte om World Trade Center og et fly. Først forstod hun ikke helt sammenhængen. Eller ville forstå den. Hun boede med sin familie blot tre kilometer fra World Trade Center og tænkte, at angrebet måske havde ramt hendes hjem.

” Den handler jo om bomber, der falder, og folk der dør. Om at sejre og vinde freden. Jeg er i live, og derfor berører den mig utroligt stærkt, hver eneste gang, jeg hører den

Roya Millard, om nationalsangen

- Jeg havde det, som alt faldt fra hinanden i min krop. Jeg kunne knap holde mig selv oprejst. Min mor ringede og sagde: Vi er under angreb! Jeg ved ikke af hvem. Men vi bliver angrebet. På det tidspunkt frygtede jeg både for min families og mit eget liv, fortæller Roya Millard.

De efterfølgende døgn sad hun limet til sit fjernsyn og sin telefon og forsøgte konstant at få fat på familiemedlemmer og venner.

- Heldigvis var min far ikke på arbejde i downtown lige den dag. Han hentede min søster i hendes skole, da kun forældre fik lov at hente deres børn. Vi hørte fra hele familien, der bor rundt omkring New York, og alle var heldigvis o.k., fortæller Roya Millard.

Senere begyndte hendes venner og bekendte at berette om omkomne brødre, søstre, fædre og mødre, der ikke var sluppet væk i

tide. Det prægede hende i lang tid efter.

- I flere måneder kunne jeg ikke sove. Jeg havde mareridt om natten og glemte at spise om dagen. Først et år efter begyndte jeg at få et normalt liv igen. Først da kunne jeg se på en høj bygning og ikke frygte, den ville vælte ned over mig, siger Roya Millard.

Hun er også blevet langt mere patriotisk. At høre nationalsangen får hende konsekvent til at græde. Sådan var det ikke før.

- Den handler jo om bomber, der falder, og folk der dør. Om at sejre og vinde freden. Jeg er i live, og derfor berører den mig utroligt stærkt, hver eneste gang, jeg hører den. Lige efter kunne jeg ikke engang se det amerikanske flag uden at græde, så det er da gået fremad, smiler Roya Millard. ■

Kapitalismen dør aldrig

” I mine øjne var det blot et spørgsmål om tid, før vi ville blive ramt på vores ”hjemmebane”. Med så mange fjender i hele verden kunne det ikke undgås

J.T. Turret, om 9/11

→ Af alle de newyorkere, vi har interviewet, var jødiske J.T. Turret den eneste, der uden omsvøb slog fast, at USA selv bad om at blive angrebet den 11. september.

- I mine øjne var det blot et spørgsmål om tid, før vi ville blive ramt på vores ”hjemmebane”. Med så mange fjender i hele verden kunne det ikke undgås, at ”krigen” en dag ville komme til USA, siger J.T. Turret.

For J.T. Turret betød det, at han efterfølgende blev ekstremt patriotisk. Han overvejede endda at melde sig frivilligt til militæret, hvilket han ellers altid havde forsvoret ikke at ville være en del af.

- Jeg begyndt også at sige ting som: ”Gud velsigne Amerika”, hvilket jeg aldrig havde gjort før og stadig ikke helt aner, hvad betyder,

fortæller J.T. Turret. I månederne efter angrebet blev han voldsomt frustreret over den amerikanske regering og ikke mindst George W. Bush.

- Alle deres tiltag betød, at folk blev paranoid. Pludselig var der terrorfrygt alle vegne. Men newyorkerne er et hårdhudet folkefærd, der er vant til at leve i en hårdhændet by. Hvis ikke man har en speciel mentalitet, æder byen dig levende, så vi kom hurtigt videre, forklarer J.T. Turret.

Han beskriver også sin jødiske baggrund som en del af årsagen til, at han måske tager lidt ”let” på terrorangrebet.

- Mine forældre kommer fra Israel, hvor der i mange år var terrorangreb dagligt. Så hvis man ser 11. september-angrebet ud fra det

perspektiv, er vi sluppet ekstremt heldigt. Når man anskuer det på den måde, er det nærmest utroligt, der gik så mange år, før nogen formåede at angribe USA i USA. Heldigvis er det ikke sket siden 2001, selv om jeg er overbevist om, at mange har forsøgt, fortæller J.T. Turret.

Han frygter også lidt for, hvordan 10-årsdagen vil forme sig.

- Det kan ende med en ulækker kommercialisering, hvor det handler mere om at sælge T-shirts, hatte og alt mulig andet end at mindes. Hver eneste penny burde gå til de omkomnes familier. Men dette tåbelig cirkus er måske et meget godt billede på, at kapitalismen er umulig at slå ihjel. Hvis man angriber os, laver vi en T-shirt og tjener penge på det. ■

Williamsburg, Brooklyn, **J.T. Turret, 31**, barejer

Manhattan, New York, september 2011

Back to normal ...

■ Tilbage til en normal hverdag. Newyorkerne har siden tirsdag 11. september 2001 været stål-satte på at genrejse sig selv og deres by.

■ Her er terrorangrebet i tal

Klokken var 14.46.40 i Danmark.

I New York var morgentrafikken på sit højeste.

Klokken 8.46.40 rammer American Airlines' fly nummer 11 nordsiden af World Trade Centers nordlige tårn.

Klokken 9.03.11 (15.03.11 dansk tid) rammer United Airlines' fly nummer 175 det sydlige tårn.

American Airlines' fly nummer 77 styrter ned i det amerikanske forsvarsministeriums hovedkvarter Pentagon i Washington klokken 9.37.46 om morgenen lokal tid (15.37.46 dansk tid).

Det fjerde kaprede fly, United Airlines' fly nummer 93, styrter ned på en mark i det sydvestlige Pennsylvania klokken 10.03.11.

Dets endemål havde været Capitol Hill og Kongressen.

I World Trade Centers tvillingetårne arbejdede omkring 50.000 mennesker med cirka 200.000 besøgende om dagen. Komplekset

” Jeg understreger, at jeg ikke deltog i udførelsen af denne aktion, som lader til at være udført af individer med egne motiver

Osama bin Laden, på tv efter angrebet

var så stort, at det havde sit eget postnummer: 10.048.

Flyene var netop blevet tanket op og rummede hver 10.000 liter brændstof.

Nordtårnet kollapser en time og 26 minutter efter angrebet. Sydtårnet kollapser efter 56 minutter.

Ved angrebet dør 2605 personer fordelt på mindst 70 nationaliteter.

Det samlede antal omkomne ved de fire angreb er 2992. Eksklusive de 19 kaprere.

Mindst 200 personer sprang i døden fra de brændende tårne.

I alt 411 fra redningsmandskaberne døde, da de forsøgte at redde folk ud fra bygningen og bekæmpe brandene. New York City Fire Department mistede 341 brandfolk, samt to paramedicinere. New York City Police Department mistede 23 politifolk, mens Port Authority Police Department mistede 37 politifolk.

Antallet af sårede er 6291.

USA's reaktion førte til iværksættelsen af "Krig mod terrorisme".

Selv om ingen i første omgang tog ansvar for angrebene slog USA fast, at man ville gå i krig mod terroristerne og dem, der beskyttede dem. Invasionen af Afghanistan blev således begrundet med angrebet på World Trade Center. 42 danske soldater er hidtil blevet dræbt i Afghanistan.

Den 16. september 2001 benægtede Osama

bin Laden enhver involvering i angrebene med oplæsningen af en meddelelse på Qatars Al-Jazeera satellit-tv-kanal: "Jeg understreger, at jeg ikke deltog i udførelsen af denne aktion, som lader til at være udført af individer med egne motiver".

FBI's efterforskning af angrebene - med kodenavnet operation PENTTBOM - var den største og mest komplekse undersøgelse i bureauets historie og involverede over 7000 specialagenter, og undersøgelserne bekræftede forbindelsen til terrornetværket al-Qaeda.

Oprydningen efter angrebene på tvillingetårnene tog otte måneder.

En af USA's første reaktioner på terrorangrebet var at tvinge indenrigsfly- og fly fra Canada - til at blive på jorden i flere dage, hvilket førte til problemer for over titusinder af rejsende i hele verden. Også alle internationale flyveruter blev midlertidigt udelukket fra det amerikanske luftrum.

Det nye World Trade Center-kompleks er i dag stadig under opførelse og forventes at stå færdig i 2013.

For mange vil det stå som symbol på, at både newyorkerne og deres by er genrejst efter det største terrorangreb i historien. ■

Af Peter Rasmussen
pr@fyens.dk